

ERDŐGAZDÁLKODÁS SZÉKELYFÖLDÖN

Biró A. Zoltán – Tamás László: Közösségi vagy on – Közösségi szerep

Státus Könyvkiadó, Madéfalva, 2021 (p. 317), ISBN-978-606-661-088-9

Az erdőgazdálkodás hosszú és gazdag múltra tekint vissza a székelyföldi térségben, ugyanis azontúl, hogy jelentős gazdasági értéke van, az itt élő közösség számára meghatározó szerepet játszott a térségi háztartások életmódjában, a helyi közösségi kapcsolatok szerveződésében és működésében. A rendszerváltást követő három évtized során számos történettudományi és társadalomtörténeti anyag jelent meg a témával kapcsolatban, mely részleteiben vázolja a székelyföldi erdőgazdálkodás múltját, intézményi kereteit, a korabeli szakpolitikai megközelítéseket. Ezzel szemben a jelen, az aktuális erdőgazdálkodási gyakorlatokkal, annak társadalmi szerepkörével jóval kevesebb szakmai anyag foglalkozik. A Biró A. Zoltán és Tamás László szerkesztésében megjelent *Közösségi vagy on – Közösségi szerep, Székelyföldi erdőgazdálkodás – szempontok, tények, lehetőségek* című tanulmánykötet elsősorban pont a térség erdőgazdálkodásának mai gyakorlatával, az abban szerepet játszó és vállaló aktorok bemutatásával, illetve arról az erős közösségi kapcsolódásról szól, amely a helybeliek és az erdő között létezik. A kiadvány alapjául szolgál az a kutatási program, amelyet a Nagyküküllő Közbirtokossági Szövetség megbízásából végzett a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja.

A jelen tanulmánykötet három pillérre strukturálódik, melyek különböző megközelítésben jelenítik meg a jelenkor székelyföldi erdőgazdálkodásának módozatait. Az első szerkezeti egységben a szerkesztők öt tanulmányt sorakoztatnak fel, melyeket részletes, alapos tényfeltáró, tematizáló és elemző szakmai folyamatok, munkák előztek meg. A kötet alapjául a székelyföldi erdőgazdálkodás két legfontosabb térségi szereplője szolgál, azaz a közbirtokosságok (a legjelentősebb térségi erdőtulajdonosok) tisztségviselői, illetve az erdőgazdálkodás térségi intézményi struktúráiban vezető szerepet vállalók köre. A szerkesztők a kötet bevezetőjében maguk vallanak arról, hogy az elkészített tanulmányok egy elemzéssorozat első példái, amelyek hozzásegíthetnek ahhoz, hogy az erdővagy on által képviselt értékeket, a székelyföldi

adottságokat tágabb körben ismertté tegyék, a fejlesztési elképzeléseket pedig erősítsék.

Az első tanulmányban Tamás László szakmai kontextusba helyezi a székelyföldi erdőgazdálkodást az által, hogy bemutatja a közösségi tulajdon, a közösségi gazdálkodás fogalmát széles körben, a térségi keretből kilépve, ugyanakkor felrajzolja az erdővagyonok társadalomtörténet és jogi-adminisztratív kereteit, valamint intézményi, szakpolitikai környezetét a rendszerváltást követő időszakról kezdődően. Bemutatja az erdővagyon térségre jellemző tulajdonformáit, valamint javaslatokat fogalmaz meg az erdőgazdálkodásban való továbblépésre vonatkozóan.

A kötet második tanulmányában Biró A. Zoltán az erdőgazdálkodás egy átfogó helyzetképének felvázolására törekszik annak a kutató munkának alapján, mely a Nagyküküllő Közbirtokossági Szövetség megbízásából készült, és amely aztán újabb megbízásokból fakadó számos terepmunkával, interjúsorozattal, elemzési feladatokból származó szakmai anyaggal egészült ki. Célként fogalmazza meg, hogy értelmezési keretbe foglalja az erdőgazdaság két alapvető összetevőjét (az erdővagyon jellegével kapcsolatos szempontokat és a térségi erdőgazdálkodási gyakorlat jellemzőit), valamint az ezekhez kapcsolódó harmadik meghatározó tényezőt, a társadalmi összetevőket, amelyek rendszerint kisebb figyelmet kapnak, azonban mind a térségi értelmezéseket, mind pedig az erdőgazdálkodási gyakorlatot nagy mértékben befolyásolja.

A harmadik tanulmány szerzőpárosa, Biró A. Zoltán és Sárosi-Blága Ágnes az erdőgazdálkodási gyakorlat új szempontjait mutatja be aktuális szakmai munkák alapján. A tanulmány kitér az erdei ökoszisztéma funkcióira, vázlatosan összefoglalja az erdő társadalmi funkciójával kapcsolatos térségi értelmezést, a „hagyományos” erdőértelmezési modellt. Majd szakirodalmi anyagok alapján ismertetik az erdő olyan funkcióit, amelyek az utóbbi évtizedekben kerültek előtérbe. A tanulmány végén pedig azzal foglalkoznak, hogy e két értelmezési modell hogyan jelenik meg, hogyan közelít egymáshoz a székelyföldi térségben.

Sárosi-Blága Ágnes a negyedik tanulmányban a közbirtokosságok helyi támogatási, fejlesztési gyakorlatát elemzi a közbirtokossági vezetőkkel készített interjúsorozat felhasználásával. Ennek alapján a támogatási gyakorlat, helyi fejlesztés három típusa körvonalazódott: a működéshez kapcsolódó fejlesztések, beruházások; a település intézményeinek, rendezvényeinek támogatása; innovatív projektek, elkép-

zelések partnerségben vagy önállóan. A szerző a tanulmány során ezeket bontja ki részleteiben.

A kötet ötödik, egyben utolsó tanulmánya egy munkacsoport eredménye, melyben az erdővel foglalkozó európai szakpolitikákat, azok folyamat jellegét emelik ki. Tájékoztató jellegű összeállítás, melyben röviden utalnak azokra az összetevőkre, amelyek az erdő tematika vonatkozásában a nemzetközi és európai kontextust meghatározták. Ezt követően olyan dokumentumokra utalnak, amelyek a 2010-es évek fordulóján az európai helyzetképet és stratégiai tervet tartalmazzák, majd pedig azokkal a szakpolitikai dokumentumokkal foglalkoznak, amelyek gyakorlati jellegű cselekvési tervek és programok terén hasznosítanak átfogó szemléletváltást.

A tanulmánykötet második szerkezeti egységében részletes interjúkat közölnek a szerkesztők az erdőgazdálkodás két meghatározó aktoraival, a közbirtokosságok és az erdőgazdálkodás térségi intézményi vezetőivel. Az interjúk gördülékeny, olvasmányos szerkezete, a sokszínűség, valamint a gazdag tartalom nemcsak emberi közelségbe hozza a térségben jelentős vezető szerepet vállalókat, hanem részleteiben betekintést nyújt azokba a problémakörökbe, amelyekkel a mindennapi munkában találkozunk, a mély elköteleződéseikbe az erdő ügye iránt, valamint abba a dilemmába is, melyet a hagyományokra való alapozás és az újításra való hajlandóság okoz. Ugyanakkor ezek az interjúk képezik a helyzetképalkotás tényanyagait, a szerzők szakmai részelemzésének anyagait. Az interjúk címei már önmagukban is rávilágítanak egy problémaeltárra, illetve az aktorok erdőrendészet iránti attitűdjére, szerepvállalására.

A harmadik szerkezeti, egyben záró egységet egy adatbázis képezi, melyet a tanulmánykötet szerkesztőpárosából Tamás László állított össze, és amely táblázatokban tartalmazza a székelyföldi közbirtokosságok 2021-ben létező listáját Hargita megyében (Csíkszék és Kászonszék, Gyergyószék, Udvarhelyszék egységekre bontva), Kovászna megyében (Erdővidék, Kézdiszék, Orbaiszék, Sepsiszék térségekben), valamint Maros megyében (Marossszék). Megjelennek ugyanakkor a gyergyószéki kisméretű társulások egyesületi formában, a székelyföldi közbirtokossági uniók, a székelyföldi magán erdőgondnokságok sora is, valamennyi a 2021-ben fennálló helyzet alapján. Mindez lehet a székelyföldi erdőgazdálkodással foglalkozó, rendkívül komplex szakmai munkának az első lépése, mely egy olyan kataszter összeállítása,

amely rendszerezi a térségi erdőbirtokokkal, erdőbirtokosokkal, valamint az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó szereplőkkel összefüggő adatokat.

Biró A. Zoltán és Tamás László tanulmánykötete átfogó képet ad a székelyföldi erdőgazdálkodás jelenlegi helyzetéről, a szereplők abbéli törekvéseiről, hogy az erdővagyon „hozzáadott értéket” is magába foglaljon, amelynek valójában jelentős társadalomtörténeti hagyománya van. A szerkesztők mindazoknak ajánlják a kötet, akiket ez a kérdéskör foglalkoztat, és akik az erdőgazdálkodás belső vagy külső szereplőiként hozzá kívánnak járulni a székelyföldi térség fejlődéséhez.